

Minimální preventivní program pro MŠ K. Štěcha 5,
České Budějovice

Obsah:

Úvod.....	3
Charakteristika MŠ	3
Analýza současného stavu	3
Zásady efektivní primární prevence.....	3
Cílová skupina.....	4
Vymezení obsahu a formy prevence v rámci kompetencí podpory zdraví a zdravého životního stylu	4
Základní způsoby osvojování a upevňování kompetencí	5
Spolupráce s rodiči.....	5
Spolupráce se základní školou	6
Spolupráce s veřejností	6
Cíle MPP	6
Organizace prevence	7
Spolupráce rodiny a mateřské školy	7
Specifické cíle MPP	8
Nabízené činnosti k podpoření prevence – způsob realizace.....	9
Spolupráce s poradenským zařízením, dalšími odborníky a organizacemi	9
Vzdělávání pedagogických pracovníků	10
Hodnocení a struktura evaluace preventivního programu	10
Závěr	10
Pravidla komunikace.....	11
Vybraná pravidla komunikace pro rodiče/zákonné zástupce	11
Vybraná pravidla komunikace pro zaměstnance MŠ	11
Komunikace ve vyhrocené – konfliktní - krizové situaci	11

Úvod

Sociálně patologické jevy jsou závažným celospolečenským problémem. Bohužel se dotýká i dětí, které navštěvují mateřskou školu. V předškolním věku se mohou děti setkávat se sociálně patologickými jevy jako je týrání, zanedbávání, šikana, drogy (kouření). Je tedy nezbytné zahájit primární prevenci již v době předškolní docházky a poskytnout dětem potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

Minimální preventivní program je vypracován dle doporučené metodiky MŠMT, vychází ze Školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Popisuje dlouhodobé a krátkodobé cíle školy, témata prevence a programy školy v oblasti primární prevence. Vymezuje pravidla, která mají děti dodržovat při pohybu ve třídě, v chování mezi sebou, k zaměstnancům a ostatním lidem.

Charakteristika MŠ

Mateřská škola K. Štěcha 5, se nachází uprostřed panelového sídliště Máj, nachází se tu seskupení dětí z různorodého sociálního zázemí. Naše mateřská škola je pavilonového typu a má 12 tříd, které jsou rozděleny podle věku. Její celková kapacita je 314 dětí. Provoz MŠ je od 6:00 – 17:00. Kolem celého objektu se rozkládá velká zahrada s rozmanitými herními prvky. Součástí mateřské školy je moderně vybavená školní jídelna a prádelna.

Analýza současného stavu

K posouzení problematiky primární prevence sociálně patologických jevů slouží:

- pozorování výchovně vzdělávacího procesu ve třídách učitelkami MŠ, jejich vzájemné sdílení a vyhodnocování
- rozhovory s dětmi a jejich zákonnými zástupci
- dotazníky pro zákonné zástupce
- spolupráce s odborníky (dětský lékař, pracovník PPP)

Nejčastější výchovné problémy u dětí:

- adaptace na předškolní zařízení
- projevy agresivity v kolektivu
- úzkostné dítě
- dítě ze sociokulturně odlišného prostředí
- dítě zanedbané, popř. týrané

Zásady efektivní primární prevence:

- zásada včasného začátku (formování osobní orientace, postojů a názorů)
- zásada komplexnosti spolupráce školy, rodiny a široké veřejnosti)
- zásada mezioborové týmové spolupráce mezi pedagogy a odborníky
- zásada přiměřenosti (preventivní působení přizpůsobit věku dítěte)
- zásada individuálního přístupu
- zásada aktivního zapojení učitele
- zásada úzkého kontaktu s rodičem
- zásada ve kvalitně zpracovaném školním řádu i školním vzdělávacím programu

- zásada v pravidlech soužití
- zásada v pravidlech chování

Cílová skupina

Všechny děti v mateřské škole, zvláště pak:

- děti se zdravotními problémy a poruchou řeči
- děti se specifickými vzdělávacími potřebami
- děti se sociálním znevýhodněním
- jedinci, kteří rizikové chování vykazují
- děti ve střídavé péči
- děti s odlišnou etnickou příslušností, než je ta většinová, u nichž je podstatná integrace

Vymezení obsahu a formy prevence v rámci kompetencí podpory zdraví a zdravého životního stylu

Základním prvkem ochrany před společensky nežádoucími jevy je výchova ke zdravému způsobu života. Jedná se o systematický rozvoj tělesné, duševní i sociální složky. V předškolním věku mezi kompetence podpory zdraví a zdravého životního stylu, které jsou zároveň prevencí společensky patologických jevů, patří:

- sebedůvěra, samostatnost
- podpora touhy zúčastnit se pohybových aktivit
- schopnost přizpůsobení se životu v sociální komunitě
- vnímavý a otevřený vztah k okolnímu světu
- schopnost přiměřeně kriticky myslet a rozhodovat se
- seberození
- motivace k aktivnímu poznávání a prožitkům
- rozvoj tvořivosti a estetického cítění
- osvojování zásad zdravého životního stylu, zdravotní prevence

1. Sebedůvěra

Přiměřené vědomí vlastní důvěry v sebe je silným, ochranným mechanismem. Zdravé sebevědomí spojené s úctou k ostatním lidem patří k základům životního postoje. Sebedůvěra je závislá na kvalitních vztazích mezi dětmi. Při výchově dítěte je důležitý i respekt dospělých vůči dětem. Dítě má mít **právo říct NE** (prevence ochrany zdraví – předcházení manipulace, umění říct NE návykovým látkám).

K upevnování sebedůvěry slouží **pohybové aktivity, hry a hraní** – důležitou funkci plní spontánní hra bez zásahu dospělé osoby, kdy si může dítě vyzkoušet svoje schopnosti a limity. Velmi důležité je, aby prostředí bylo nesoutěživé.

U dítěte by se měla rozvíjet schopnost správně odhadnout své síly – nepřeceňovat se a zároveň se nepodceňovat. Tato schopnost vede i k budování odolnosti vůči neúspěchům v budoucnosti a jejich nevhodnému řešení pomocí agrese, alkoholu, drog.

2. Seberozvoj

Hra a tvořivé činnosti jsou prožitkem, kterým si svou vlastní zkušeností a prožitkem děti osvojují základní poznatky o zdravém životním stylu. Vytváří si tím dovednosti a postoje. Důležité je rozvíjet ochranné kompetence. Pokud by si je dítě neosvojilo, hrozil by v budoucnosti výskyt nežádoucího chování jako je agresivita, nekázeň, nesnášenlivost, neschopnost řešit problémy, stres, frustrace, sebepoškozování atd.

Mezi základní kompetence předškolních dětí v oblasti prevence patří:

- pozná, co prospívá jeho zdraví a bezpečí, zná důsledky užívání některých látek, které škodí zdraví
- rozumí tomu, že způsob života má vliv na lidské zdraví
- chápe, že o zdraví se musíme starat
- napomáhá vlastnímu zdraví aktivním pohybem a zdravými životními návyky (zdravá výživa a životospráva)
- vytváří si představu o pojmu „závislost“ a o věcech, které ničí zdraví a zkracují život člověka (cigarety, alkohol, drogy, zneužívání léků)
- ví, že kontakty s některými lidmi mohou být nebezpečné
- zná pravidla chování ve skupině
- hodnotí své chování a chování druhých
- má a hájí svůj vlastní názor
- akceptuje autoritu
- vnímá lidi s jejich povahovými, tělesnými, rasovými a kulturními odlišnostmi jako přirozený stav
- přistupuje aktivně k problémům a snaží se je řešit, poznává různé způsoby řešení konfliktů
- kontroluje extrémní projevy svých emocí a nálad
- přizpůsobuje chování sociálnímu prostředí, uvědomuje si sociální role
- spoluputává prostředí dohody ve svém okolí

Základní způsoby osvojování a upevňování kompetencí

- učení prožitkem – získávání a zpracování zkušeností přirozenou cestou
- sociální hry a hraní sociálních rolí – navazování modelových situací, učí se společensky ohleduplnému řešení konfliktů a sporů
- námětové hry
- společná stavba nebo kresba – děti společně diskutují a řeší daný námět
- dramatická výchova – vyjadřování představ, pocitů

Spolupráce s rodiči

- snaha o větší zájem rodičů o dítě v předškolním zařízení
- snaha o vytváření pozitivního, přátelského a vstřícného prostředí k jednání
- vytváření vztahu důvěry mezi rodiči a učiteli, mezi rodiči a vedením školy
- informovanost rodičů o prevenci společensky neakceptovatelných jevů
- denní pohovory a setkání s rodiči
- seznámení se školním vzdělávacím programem, třídním vzdělávacím programem a portfoliem dítěte

- společné akce – vánoční setkání, „mámo, táto, pojď si hrát“, besídky třídy
- spolupráce s rodiči dětí s odloženou školní docházkou, logopedickými vadami
- pomoc při organizování akcí (Děti do bruslí)
- exkurze do zaměstnání některých rodičů (policie, hasiči, cukrárna, květinářství apod.)
- výstavy obrázků dětí ve výloze blízkého obchodu
- výstava dětských prací v prostorách šaten a vstupu do mateřské školy

Spolupráce se základní školou

- spolupráce mezi učiteli a vedením blízkých základních škol
- návštěva předškolních dětí na základní škole – exkurze po areálu s doprovodem starších dětí a učitelek

Spolupráce s veřejností

- spolupráce s knihovnou, městskou policií, drážními hasiči, Jihočeským muzeem, výstavištěm, magistrátem
- návštěvy výstav, muzeí
- vystoupení k vítání občánků, zpívání pro důchodce v KC Máj
- výstava obrázků v obchodním domě
- zdobení vánočního stromečku na nádvoří radnice

Cíle MPP

1. Krátkodobé cíle

- analyzovat jedince, rodinu, která potřebuje pomoc v krátkodobém plánování (TVP)
- stanovit vhodně cílenou motivaci a metody práce, které budou respektovat specifika třídy a potřeby jedince
- aktivní postoj učitelek k problematice prevence společensky nežádoucích jevů
- snažit se pochopit dítě a získat jeho důvěru
- organizovat řízené a spontánní činnosti tak, aby byl **dostatečný prostor k individuálním činnostem**
- rozvíjet komunikaci mezi vrstevníky
- výměna zkušeností mezi pedagogy vycházejících z praxe a dalšího vzdělávání

2. Dlouhodobé cíle

- zvýšit odolnost dětí vůči společensky nežádoucím jevům
- učit děti poznávat společensky nežádoucí jevy a nepodlehnout jim, pokud se s nimi v budoucnosti setkají
- činnosti zaměřené na oblast prevence by se měly prolínat celým výchovně vzdělávacím procesem
- zajistit dostatečnou a pestrou nabídku programů zaměřených na dané téma, preventivní výchovně vzdělávací působení bude neoddelitelnou součástí ŠVP
- naplňovat kompetence podpory zdraví a zdravého způsobu života
- navození atmosféry důvěry a vzájemného respektu mezi dětmi, rodiči a zaměstnanci školy
- navození příznivého klimatu školy, třídy

- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu
- poskytování poradenských služeb rodičům, pedagogům
- kladné postoje učitelek k problematice prevence společensky nežádoucích jevů
- vzdělávání učitelů v oblasti prevence
- hlavní důraz klást na vytváření elementárních základů klíčových kompetencí, což v tomto věku představuje hlavně komunikaci s vrstevníky a dospělými, zvládnutí řešení problémů, umění se přizpůsobit a nebát se prosadit a uplatnit

Organizace prevence

1. Ředitelka školy

Je přímo odpovědná za prevenci i za řešení zjištěných nežádoucích projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení nežádoucích projevů chování:

- koordinuje zpracování, kontroluje realizaci a vyhodnocuje prevenci nežádoucích jevů
- zpracovává aktuální problémy výskytu rizikového chování do školního řádu
- poskytuje individuální konzultace zákonným zástupcům
- podporuje týmovou spolupráci pedagogů a ostatních zaměstnanců MŠ
- spolupracuje s odborníky
- koordinuje další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence sociálně patologických jevů

2. Učitelky

- podílí se na zpracování a realizaci programu prevence sociálně patologických jevů
- spolupracují s ředitelkou při výskytu nežádoucích projevů chování
- diagnostikují vztahy mezi dětmi
- motivují k vytváření podmínek a vnitřních pravidel v souladu se školním řádem, bezpečné atmosféry a pozitivního klimatu
- spolupracují s rodiči
- zpracovávají zprávy o dětech pro odborníky a sociální pracovníky
- zpracovávají záznamy o pohovorech s rodiči

Spolupráce rodiny a mateřské školy

1. Prevence v rodině

- vyvážený životní styl a záliby (nepřetěžovat, neočekávat nadprůměrné výsledky, dítě musí mít radost a zájem o činnostech)
- rodinná pravidla, která jsou pro děti srozumitelná a jasná (ideální výchovný styl je vřelý a středně omezující)
- vybrané hodnoty a vzory (rodiče jsou dětem vzorem)
- vhodná společnost a výběr kamarádův
- posilovat zdravé sebevědomí dětí (partnerský přístup)
- spolupráce při výchově mezi dospělými, kteří se o dítě starají
- projevovat zájem a získávat důvěru dítěte (udělat si na dítě čas, naslouchat mu)
- umět mluvit o návykových látkách, správně a přiměřeně věku odpovídat dětem na otázky, vysvětlovat rizika

2. Prevence v mateřské škole, vzájemná spolupráce pedagogů

- seznámení se základními cíli prevence sociálně patologických jevů a nežádoucích projevů chování dětí v MŠ (třídní schůzka)
- besedy, nebo přednášky pro rodiče k dané problematice
- včasná informovanost rodičů o změnách v chování jejich dětí
- okamžité řešení problémů
- účast rodičů na vzdělávacích aktivitách MŠ
- konzultace pro rodiče (možnost individuálních konzultací)
- poradenství v oblasti spolupráce rodičů s MŠ a odborníků

Specifické cíle MPP

1. Zdravý životní styl, prevence vzniku poruch příjmu potravy, ekologie

- podporovat zdravý životní styl dětí (životospráva, duševní hygiena, režim dne, stres)
- upevňovat kladný vztah ke svému tělu
- předcházet negativním vlivům médií a reklamy (tisk, TV, PC)
- předcházet vzniku poruch příjmu potravy
- upevňovat a rozvíjet kladný vztah k životnímu prostředí a přírodě
- naučit děti přiměřeně svému věku poskytnout první pomoc
- naučit děti říct si o pomoc

2. Prevence šikany (posilování a rozvoj mezilidských vztahů), prevence xenofobie, rasismu, antisemitismu a sexismu

- předcházet šikaně
- předcházet projevům xenofobie, rasismu, antisemitismu a sexismu
- upevňovat obecně uznávané hodnoty a postoje společenského života
- pěstovat úctu k životu
- posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy
- podporovat v dětech jejich přirozenou touhu po poznání
- posilovat vztah ke vzdělání
- při rozpoznání šikany postupovat účinně a profesionálně

3. Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

- předcházet užívání návykových látek včetně alkoholu i tabáku – spolupráce se zákonnými zástupci (zdravé prostředí)
- oddálit první kontakt s návykovými látkami
- podporovat děti v jejich potřebách a kreativě
- aktivizovat děti k pravidelným sportovním zájmovým činnostem

4. Prevence sexuálního zneužívání a týrání – sexuální výchova

- posilovat a upevňovat obecně uznávané hodnoty jako jsou rodina, respekt, láska
- předkládat témata sexuální výchovy jako přirozenou věc
- předcházet rizikům sexuálního zneužívání, týrání a zanedbávání (pedofilie, sexuální vydírání, pornografie)

- podporovat zdravé sebevědomí dětí a citlivě přistupovat k jejich prvním vztahům s vrstevníky

5. Prevence kriminality a delikvence, právní odpovědnost

- vysvětlit a popsat základní projevy kriminality a delikvence (krádeže, násilí, vandalismus)
- vysvětlit jednotlivé dílčí mechanismy a dynamiku trestných činů, přestupků (co se děje před, proč, co se děje potom, jak se cítí postižený)
- předkládat a vysvětlovat modelové situace na osobní hranice a vztahovat chování ve vztahu k normalitě a společenské normě podporovat a zapojovat se do projektů realizovaných jinými subjekty
- zasadit se o to, aby děti znaly svá práva a povinnosti ve společnosti
- upevňovat základní pravidla a hodnoty společenského chování
- předpokládat vhodný vzor společenského chování
- dbát na dodržování zákona a být morální podporou

6. Prevence virtuálních závislostí

- seznámit děti se základními pojmy virtuálních závislostí (TV, PC, gamblerství)
- předcházet zdravotním, sociálním a psychickým poškozením v důsledku přílišného užívání virtuálních médií – citové oploštění, ztráta reality, snížení sebekontroly, závislost
- stanovit a posilovat v dětech pravidla pro užívání moderních technologií
- podporovat počítačové hry a filmy s pozitivním přínosem

Nabízené činnosti k podpoření prevence – způsob realizace

Všechna témata prevence patologických jevů se objevují ve Školním vzdělávacím programu a Třídním vzdělávacím programu. Všechny činnosti, které budou v průběhu roku uskutečněny, budou přizpůsobeny mentálnímu a biologickému věku dětí a zásadám efektivní primární prevence.

V rámci nabízených činností budou používány projektové a aktivizační metody, prožitkové a situační učení, práce s knihou, textem i obrazem a encyklopediemi, tvořivá dramatika, tělesná cvičení, nácviky relaxačních cviků, námětové hry, diskuze a komunikační hry, práce s výukovými programy, výtvarné vyjádření, hudební a pracovní činnosti, návštěvy divadelních představení, vycházky a výlety.

Spolupráce s poradenským zařízením, dalšími odborníky a organizacemi

- Pedagogicko-psychologická poradna České Budějovice
- Speciálně pedagogické centrum pro vady řeči Týn Nad Vltavou
- Středisko výchovné péče, Dukelská, České Budějovice
- Městská policie
- Hasiči – ČD, HZS
- OSPOD České Budějovice
- PČR, Městská policie
- Český červený kříž
- Nezisková organizace Mezi proudy

Vzdělávání pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci dle svých možností účastní aktivit zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů. Škola jim poskytuje nabídku programů a školení zabývajících se touto tematikou.

Hodnocení a struktura evaluace preventivního programu

Ředitelka

- hospitační a kontrolní činnost, po hospitační pohovory na pedagogické poradě

Ředitelka + učitelky

- zakotvení hodnocení výsledků plnění programu do vlastního hodnocení školy (viz pedagogická rada)
- hodnocení výsledků dotazníku pro učitele – Klima školy

Rodiče

- hodnocení výsledků dotazníku pro rodiče – Klima školy

Minimální preventivní program je vyhodnocován spolu s výsledky dotazníků Klima školy a cíli ŠVP na konci každého školního roku. Podle potřeby je upravován a aktualizován.

Závěr

Minimální preventivní program je součástí výchovy a vzdělávání dětí po celou dobu docházky do mateřské školy. Účastní se ho všichni pedagogové, děti, ale i rodiče a odborníci.

V rámci minimálního preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálně patologických jevů s výcvikem v sociálních dovednostech. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky dětí. Program je přizpůsoben věku a schopnostem dětí.

PRAVIDLA KOMUNIKACE

Při společné komunikaci dodržujte zásady efektivní komunikace:

- aktivně naslouchejte (ochota naslouchat a porozumět)
- vyvarujte se příkazování, poučování, moralizování, poskytování nevyžádaných rad
- ujasněte si záměr komunikace, buďte co nejvíc konkrétní
- buďte aktivní, ptejte se

Vybraná pravidla komunikace pro rodiče/zákonné zástupce:

- respektujte a naplňujte práva a povinnosti rodiče/zákonného zástupce
- zachovávejte důvěrnost sdělených informací
- jako rodič/zákonný zástupce nejste v pozici nadřízeného pedagoga ani vedení MŠ
- záležitosti, které se týkají dítěte nebo třídy je vhodné přednostně řešit s příslušnou paní učitelkou, není vhodné, abyste své pochybnosti říkali před dítětem nebo hned odkazovali na vedení MŠ
- případnou schůzku sjednávejte osobně, telefonicky nebo e-mailem adresovaným pedagogovi či vedení MŠ, vždy uveďte, co bude předmětem společného setkání
- dodržujte pravidla slušného chování - psychická pohoda (wellbeing) našich zaměstnanců je velmi důležitá pro kvalitní vedené pedagogického procesu, je klíčové, aby se zaměstnanci ve škole cítili dobře, uvolněně a bezpečně

Vybraná pravidla komunikace pro zaměstnance MŠ:

- zachovávejte důvěrnost sdělených informací
- zaměřte se na silné stránky rodiny a poskytněte pozitivní zpětnou vazbu
- mluvejte s rodinami o vzájemných očekáváních, ale nenechte rodiče/zákonné zástupce zasahovat do vašich odborných kompetencí
- z jednání s rodiči zpracuje pedagog záznam o pohovoru, následně informuje o pohovoru vedení MŠ

Čerpáno z časopisu Školství, článek Jak ukáznit zlobivé rodiče, E-mailová konzultace se školským ombudsmanem PaedDr. Ladislavem Hrzalem.

Komunikace ve vyhrocené – konfliktní - krizové situaci:

Řešení konfliktů s nekritickými rodiči není snadné a je v praxi velice nepříjemné. Vyžaduje velkou dávku trpělivosti, sebevědomí, osobní odvahy a povědomí o vedení efektivního rozhovoru.

Jak se má učitel zachovat v krizové komunikaci? Jaký postup má zvolit, aby byl problém, co nejefektivněji vyřešen? Dbejte následujících rad.

Praktické rady vedoucí k efektivní komunikaci v nejlepší zájmu dítěte škola - rodič/zákonný zástupce:

- pojmenovat problém
- promluvit s dítětem
- připravit návrh řešení vzniklé situace
- informovat rodiče
- ponechat rodiče se vyjádřit

- zpracovat oficiální záznam o pohovoru
- dále sledovat chování dítěte

České Budějovice 1. března 2024

Mgr. Nicole Hovorková
ředitelka MŠ